

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiae Speculativae Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatae Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Caput II. De Materia Et Forma Sacramentorum Novæ Legis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

CAPVT II.

DE MATERIA ET FORMA
SACRAMENTORVM NOVE LEGIS.

CONTROVERSIA I.

An, & quo sensu singula Sacramenta constent Rebus tanquam Materia,
& Verbis tanquam Formâ.

497. **P**rocedit hæc Controversia solùm de Sacramentis Novæ Legis, de quibus Eugenius Papa in Decreto Unionis, quod exstat in Concilio Florentino, enumeratis septem Sacramentis, ita decernit. [Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet Rebus tanquam Materiâ, Verbis tanquam Formâ, & Personâ Ministri, conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Ecclesia; horum si aliquid desit, non perficitur Sacramentum.] Deinde singulorum Sacramentorum (excepto Matrimonio) enumerat Materiam & Formam: in qua tamen enumeratione non observat Pontifex eandem usurpationem Materiæ, prout jam in scholis distinctius accipitur: alia enim est apud Theologos Materia ex qua constat Sacramentum, & alia circa quam versatur actio Sacramentalis, & ideo illa prior vocatur Materia *Ex qua*, hæc verò Materia *Circa quam*. sic Panis & Vinum secundum substantiam est in Sacramento Eucharistiæ Materia *circa quam*, non item *ex qua*, quia cum per consecrationem destruaturs substantia panis & vini, non potest secundum actualem existentiam esse Materia ex qua constet Sacramentum. Dixi: *secundum actualem existentiam*: quia dubium est, an saltem sit pars constitutiva Sacramenti in alio sensu, nempe, secundum statum præteritum, de quo suo loco. Idem dicendum de peccatis respectu Sacramenti Pœnitentiæ.

498. Materia *ex qua*, subdividitur in Remotam, & Proximam. v. g. in Sacramento Baptismi Materia Remota est Aqua, proxima est Ablutio. Eugenius Papa quandoque facit mentionem Materiæ remotæ & non proximæ, vt in Baptismo assignat Aquam, in Confirmatione Chrisma, in Extrema Vnctione Oleum, in Sacramento Ordinis Calicem cum Vino & Patenam cum pane &c. In Sacramento Pœnitentiæ verò solùm refert Materiam proximam, eamque vocat, *Quasi Materiam*, Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem. in Eucharistia solam Materiam Re-

motam *circa quam*, Panem & Vinum. Ratio assignandi legitima hæc fuisse mihi videtur. Quæ illas solùm materias oportebat referre, circa quas vel defacto errabant hæretici aut Schismatici, vel saltem poterat esse periculum errandi: æquum Baptismo & Confirmatione non erat periculum errandi circa Materiam proximam: ad quid enim aqua adhiberetur nisi ad ablundum? ad quid chrisma nisi ad vngendum? In Eucharistia verò quod attinet ad materiam proximam, nempe species seu accidentia panis, & ipsum corpus Christi, hæc inquam statim infra explicavit Pontifex, quamvis non vocaverit Materiam. Denique aliorum Sacramentorum Materia proxima satis superque exprimitur indirectè in ipsorum verborum, (quam ubique Pontifex rectè statuit etiam Materia Remota Sacramenti Pœnitentiæ, nempe peccata. Accusatio enim & Pœnitentia, proponunt culpam. Ergo omnem Materiam Pontifex sufficienter indicavit quoad sex Sacramenta. Quando verò venit ad Matrimonium, nullum prorsus facit mentionem vilius Materiæ aut Formæ, sed hoc solum dicit: Causa efficiens Matrimonij regulariter est Mutuus Consensus, per verba de præsentibus expressa.] Quæ verba, existimant Vasquez non posse intelligi de ipso formali contractu Matrimonij, nam iste est ipse consensus mutuus, nihil autem est causa efficiens sui ipsius, vult ergo esse intelligenda de vinculo subsequente, seu de obligatione quam inducit contractus Matrimonialis, quæ durat consensu transacto. Cæterum, illa verba possunt etiam sine abluo de ipso formali contractu intelligi, non quod consensus contrahentium sit causa efficiens omnium eorum, quæ formaliter constituunt contractum, sed quod sit causa efficiens aliquam partem partis contractus, nempe manifestationem interioris, quâ sponsi sibi mutuo consensum internum communicant & aperiant: sicut etiam in alijs Sacramentis Intentio potest dici causa efficiens Sacramenti, cum tamen sit etiam pars constitutiva, vt dicemus in loco.

499. Ex his vltimis Pontificis verbis colligit DD. Matrimonium regulariter quidem per verba formalia contrahi & effici Sacramentum, de Essentia tamen ejusdem Sacramenti non esse verba formalia, sicut sunt de Essentia ceterorum Sacramentorum. Ratio autem specialis, quare Christus in hoc Sacramento noluerit essentialiter requirere verba formalia, sed voluerit sufficere quaecunque externa Signa verbis aequivalentia, qualia sunt nutus, Scriptura &c. hæc est, quia Christus elevando contractum Matrimonij, qui secundum se erat contractus civilis, ad rationem Sacramenti, noluit immutare Naturam ipsius contractus: atqui ex Natura rei poterat Matrimonium in ratione contractus celebrari per nutus, Scripturam &c. alioquin muti & surdi non possent contrahere Matrimonium: ergo convenientissimum erat, ut etiam sine verbis formalibus posset fieri Sacramentum.

Quando ergo Pontifex in prioribus verbis dixerat, omnia Sacramenta verbis perfici, locutus est, sicut solent loqui qui Regulas generales constituunt, quibus deinde subjungunt exceptiones vel limitationes; ita Pontifex statim subjecit exceptionem Matrimonij.

500. Ultra hanc exceptionem ausus est Durandus in 4. dist. 1. q. 3. n. 8. aliam facere, docens Sacramentum Pœnitentiæ solis verbis perfici, & non rebus: existimat enim, illius partes solum esse Confessionem & Absolutionem. Sed lapsus est Durandus primò, quia etiam Dolor Internus & Satisfactio, imò & peccata præterita quæ talia, sunt partes constitutivæ hujus Sacramenti, ut suo loco demonstrabimus. Secundò, quia non est de Essentia hujus Sacramenti, ut Confessio fiat per Verba formalia, quando ergo sit per Verba, hæc se habent ut Res, prout à Pontifice accipiuntur.

Digressio ad Materiam & Formam Matrimonij.

501. Controversia est, & magna dissensio inter DD. an in Sacramento Matrimonij, & quænam Materia ac Forma assignanda sit. Et quidem esse aliquam assignandam conveniunt contra Durandum. Conveniunt itidem omnes in hoc, quod Corpora Contrahentium, circa quæ in ordine ad copulam conjugalem versatur contractus Matrimonij, quatenus reciprocè traditur potestas & jus exigendi illam, quod inquam sint ad minimum Materia Remota Sacramenti Matrimonij: tota ergo quæstio est, utrum præter hanc Materiam, assignanda sit, aut assignari possit alia Materia proximior.

502. DICO 1. Ad satisfaciendum Concilio Florentino, requirenti Materiam ad omnia Sacramenta, nullam tamen pro Matrimonio assignanti, satis est, si pro Materia Matrimonij assignentur corpora contrahentium habilia ad copulam, & immunia ab alijs impedimentis dirimen-

tibus. Ita reipsâ sentiunt Vasquez, Basiliius Pontius, Gaspar Hurtadus, & apud hunc Adrianus & Covarruvias: Item Præpositus, Bellarminus & Sanchez, ac denique acriter eam defendit P. Dicastillo contra Card. de Lugo.

Probatur Conclusio. Eugenius Papa in allegato decreto non requirit nec assignat pro singulis & omnibus Sacramentis certum & determinatum genus Materiæ, v. g. Materiam proximam ex qua, sed aliquando sinit in assignanda Materia circa quam ut vidimus. atqui Corpora contrahentium sunt ad minimum Materiæ circa quam, ut fatetur Lugo: ergo ad verificanda verba Concilij satis est assignasse Corpora Contrahentium pro Materia, quidquid sit, an etiam alia possit assignari.

503. DICO 2. Corpora contrahentium non solum sunt Materia circa quam versatur ipse contractus, sed etiam sunt Materia ex qua, tanquam parte constitutiva constat ipsum Sacramentum Matrimonij. Probatur ex Regula partium. Ablatâ enim Habilitate Corporum, cæteris omnibus positis, contractus & Matrimonium est nullum: ergo est materia ex qua, seu pars. Antecedens declaratur in casu & hypothese reali, ubi omnes recipiunt Regulam, illud esse partem constitutivam, quo realiter non posito, omnibus alijs positis, non est positum totum. Ponamus ergo quod Petrus contrahat cum Maria, sua sanguinea in quarto gradu, absque dispensatione (quod est impedimentum auctoritate Ecclesiasticâ introductum) vel cum habente impotentiam ad copulam (quod est impedimentum juris naturalis) in hoc casu si uterque ignarus sit impedimenti, habent consensum & intentionem contrahendi Matrimonium, eumque manifestant in facie Ecclesiæ &c. Ecce! hic omnia interveniunt, quæ desiderantur ad valorem Matrimonij, exceptâ habilitate corporum; ergo habilitate non posita, omnibus cæteris positis non ponitur Sacramentum Matrimonij. est ergo pars constitutiva: atqui non est Forma Matrimonij: ergo tenet se ex parte Materiæ, ex qua constat Matrimonium.

504. Objicit Card. de Lugo 1. In alijs Sacramentis non est Materia id, quod tradi intenditur, sed id per quod significatur illa traditio, v. g. in Ordinatione Episcopi, quæ est quoddam Matrimonium Spirituale inter Episcopum & suam Ecclesiam, traditur Episcopo potestas supra suam sponsam, & supra fideles illius Ecclesiæ, nemo tamen dixit, Ecclesiam seu fideles illius esse Materiam illius Sacramenti, sed potius Vnctionem vel Librum. 2. Negando paritatem, unde potius confirmabitur nostra Conclusio. Ideo Ecclesia quæ designatur Episcopo consecrato, non est Materia illius Sacramenti ordinis, quia Spirituale Matrimonium inter Episcopum & Ecclesiam, ne quidem est pars constitutiva illius Ordinis, sed est prorsus extra illius essentiam: Nam etiam si nulla Ecclesia subiceretur Episcopo, modò consecraretur, haberet Sacramentum Ordinis, & posset

posset validè alios ordinare, confirmare &c. Deinde Matrimonium spirituale inter Episcopum & Ecclesiam per solam Electionem & Electionis Confirmationem sapè contrahitur, ante omne Sacramentum Ordinis. Procedit ergo argumentum ex falso principio, quasi traditio potestatis in Ecclesiam, sit de Essentia Ordinationis, sicut de Essentia Matrimonij est traditio potestatis in corpus. Illud etiam in argumento Lugonis non assequor, quòd Auctor supponat, Materiam Ordinis Episcopi esse Vnctionem vel Librum, cum tamen communissima sententia Theologorum sit, quòd Impositio manuum Episcoporum sit Materia huius Sacramenti: solus enim, quod sciam, Fornarius requirit Vnctionem capitis, & Sylvius Vnctionem manuum, quos refutat Dica-
stillo.

505. Posset tamen contra nostram Conclusionem afferri alia instantia, desumpta ex Sacramento Ostiariatus. Nam per traditionem traditur potestas aperiendi & claudendi Ecclesiam, & hæc traditio est de essentia Ostiariatus, & tamen non Ecclesia aut janua, sed claves sunt Materia ostiariatus *ex qua*. Ergo non id, in quod traditur potestas, sed id per quod traditio exercetur, & significatur, est Materia Sacramenti. Respondetur iterum negando paritatem. Nam quando traduntur claves, & potestas aperiendi Ecclesiam, non traditur hæc potestas absoluta in aliquam determinatam in individuo Ecclesiam, sed indeterminatè, & quasi conditionatè, videlicet, si aliquando alicui Ecclesie præficiatur, & ad illius ministerium deputetur: sicut in Sacramento Presbyteratus datur potestas absolvendi à peccatis, nec tamen vlla peccata sunt Materia ex qua Presbyteratus. Ratio utriusque est, quia etiam si nulla peccata existerent, & nulla janua, adhuc conferrentur illi ordines, quia adhuc daretur potestas, licet per accidens nunquam esset exercenda. In Matrimonio verò traditur potestas in corpus determinatum, & quidem absoluta, & potestas illa nulla esset, si corpus conjugis non existeret, aut non esset ab omnibus impedimentis absolutum.

506. Confirmatur. Quando impedimentum adest ante contractum, contractus est nullus: quando autem post Matrimonium contractum supervenit, perseverat Matrimonium. Atqui Sacramentum solum perficitur quando celebratur contractus: deinde manet solus effectus, nempe reciproca obligatio, quæ non est Sacramentum. Ergo licet habitas corporum non sit Materia constitutiva Matrimonij ut sic, & ut præcindit à statu *in fieri*, & *in facto esse*, est tamen Materia illius *in fieri*. Sicut Patena cum Pane, & Calix cum Vino est Materia non tantum circa quam, sed etiam ex qua, Sacramenti Ordinis *in fieri*, non tamen est pars constitutiva potestatis acceptæ in facto esse.

507. Objicit Lugo 2. In omnibus alijs Sacramentis intervenit realiter ipsa Materia, ut Ablutio, Vnctio &c. atqui corpora contrahentia

possunt non intervenire tunc temporis, quando conficitur Sacramentum Matrimonij, v.g. quando celebratur per Procuratorem: ergo non est Materia. R. 1. Majorem non esse veritatem veram. Nam etiam in Sacramento Penitentiae Dolor & Confessio possunt non esse realiter presentes ibi, ubi conficitur Sacramentum, potest enim præcessisse in loco & tempore distans: ergo enim aliquem nave vehi, & imminere magis ergo dolere de peccatis & perere Sacramentum, potest is post plures horas, in id dies, & post plures leucas jam confectas, si fortè interim moratur, ops fiat, virtute illius præterita & impetita Confessionis, absolvi à Sacerdote potest, & superveniente, ut ex communi docet ipse Lugo, & tamen tunc Dolor & Confessio erant Materia huius Sacramenti: ergo etiam corpora contrahentia ab invicem distantia poterunt esse Materia Sacramenti. R. 2. Transfert major et non negatur consequentia, & paritas cum Sacramento Matrimonij, in quo est specialis ratio: quia Christus voluit in illo servare Naturam contractus, qui potest per procuratorem celebrari: item eandem causam, licet in alijs Sacramentis hoc non est necesse, nam ipsi contrahentes sunt Ministri, & tamen non sunt in persona præterita. Porro, quòd in alijs Sacramentis Materiam esse præfens, non provenit ex Natura Sacramenti in genere, sed ex Natura talis actionis quæ inter cetera Sacramenta, v.g. Ablutionis, Vnctionis, quæ non possunt exerceri sine aqua, oleo præter.

508. Objicit Lugo 3. n. 16. In alijs contractibus v.g. Contractu Emptionis, venditionis, non est idem id quod per contractum traditur, & id per quod tanquam per materiam celebratur. Nam in contractu emptionis venditionis v.g. Domus, est id quod traditur intenditur, scilicet per quod significatur & celebratur ipsi traditio, sunt Claves vel Scriptura &c. per quam traditionem celebratur contractus: quæ domus vel Scriptura sunt materia ex qua proprie consistit ille contractus, Domus verò est tantum materia circa quam, seu objectum quod intenditur vendi & transferri, non verò materia ex qua consistit contractus, de qua sola materia hic querimus.

509. Respondeo 1. & quæro ex Lugo, an existimet, posse contractum emptionis celebrari circa materiam nondum in rem contractus existentem, necne? Si negat? Dico, existeret materia esse materiam ex qua illius contractus, ob argumentum desumptum ex Regula Patenæ, cujus auctor est ipse Lugo, quando probat intentionem esse partem Sacramenti. Si vero affirmat (quod tamen negandum est, ut citi juris est) tunc nego paritatem inter Emptionem & Matrimonium: nam sine existentia corporum habitum, non potest contrahi Matrimonium. Porro existentiam Materie non esse essentia Venditionis in genere, potest dici, quatenus vendi potest id quod tantum licet in

spe, nunquam fortassis existitum in re, v. g. partus ancillæ, fætura gregis, jactus retis, fructus agrorum futuri. Eodem modo existentia pretij non est de essentia emptionis: Et hæc sit prima responsio.

510. Respondeo 2. Falsum esse, quod Claves vel Scriptura sint materia essentialis ex qua constet contractus Emptionis: in quo sanè nescio quomodo lapsus sit Lugo, supponens in suo argumento, Contractum Emptionis non aliter quam per traditionem veram vel fictam posse celebrari. Nam aperti Juris est, & habetur Titulo 23. libri 3. Inst. Contractum Emptionis non esse ex illo genere Contractuum, qui Re, hoc est, actuali traditione, perficiuntur, ut sunt contractus Commodati, Depositi, Mutui, sed est ex illo genere Contractuum, qui solo Consensu perficiuntur, & absque vlla traditione stat tota essentia contractus, tametsi dominium mercis non transferatur nisi per traditionem, & hoc quidem Juris dispositione introductum est. Ergo nec Claves, nec Scriptura, sunt materia horum contractuum, utpote de quorum essentia non est traditio.

511. Obijcit 4. n. 19. Si omne illud esset Materia ex qua Contractus, circa quod versatur ipse Contractus, sequeretur, quod si quis stipularetur sibi scribendum librum à Petro, liber scribendus esset Materia contractus stipulationis, quod est aperte falsum, quia contractus stipulationis verè subsistit, etiamsi Petrus postea non stet promissis, & librum non scribat. Hoc argumentum optimè formari contra illos, qui vnicè probant, Corpora contrahentium esse Materiam ex qua, quia sunt Materia circa quam. Hac probatione ego non sum usus, & ideo argumentum non est contra me. Sanè ex antè dictis constat, posse aliquid esse Materiam circa quam, quin sit Materia ex qua. Itaque non omnis Materia circa quam, sed illa sola est simul etiam Materia ex qua, de qua verificatur Regula partium, hoc est, quæ non posita, cæteris omnibus positis, non valet Contractus: hæc autem Regula non procedit in libro scribendo, ut ipsa objectio rectè supponit; verificatur autem in Corporibus contrahentium, ut ostensum est: ergo ex contractu stipulationis ad Contractum Matrimonij non valet consequentia.

Dixi, librum scribendum non esse Materiam ex qua. Si enim consideretur liber non ut scribendus, sed ut scribilis, seu possibilis scribi à Petro, seu ipsa potentia scribendi, potest dici esse Materia ex qua, quia ut sic est pars constitutiva stipulationis validæ, ut habetur §. 1. Inst. de Inutil. lib. stipulat. his verbis. [Si quis rem, quæ in rerum natura non est, aut esse non potest, dari stipulatus fuerit, inutilis erit stipulatio.]

Hactenus ostendimus, Corpora contrahentium esse Materiam ex qua. Restat videndum, an sint mera materia remota, possitque alia proximior assignari.

512. DICO 3. Non videtur posse assignari proximior Materia, quæ semper & univèrsaliter ad Matrimonium requiratur & interveniat. Dixi: quæ semper &c. Concedo enim, quod casu quo Matrimonium contraheretur per ipsam actuale copulam, animo maritali exterius manifestato præstitam, pro materia proxima assignari posset ipsa actualis copula, seu traditio corporum. Sed hanc non requiri clarum est. Quærimus ergo hic Materiam proximè substantem verbis, quibus celebratur contractus Matrimonij, quæ sit distincta & à Corporibus contrahentium, & à verbis, sicut in Baptismo ablutio est materia proxima, aqua verò est Materia remota; & hanc ego nego posse assignari, quod probabo, impugnando aliorum sententias.

Primò ergo ab aliquibus assignatur Consensus internus, qui semper realiter distinguitur ab externa sui manifestatione. Ita sentit S. Thomas tam in primo quam in secundo scripto, & ut probabilem defendunt Dicastillo & Arriaga.

513. DICO 4. Consensus internus non potest commodè & ad mentem Concilij Florentini assignari pro materia Matrimonij. Omisiss aliorum probationibus, Probo 1. Concilium requirit talem Materiam, quæ sit distincta ab Intentione Ministri, quia requirit Intentionem Ministri talem, quæ determinet ipsam Materiam ex se indifferentem ad esse Sacramenti: requirit enim Intentionem faciendi quod facit Ecclesia: atqui Intentio contrahentium est ipsissima intentio Ministri, seu Ministrorum Sacramenti Matrimonij, nam ut habet certa sententia contra Canum, Ministri hujus Sacramenti sunt ipsi contrahentes, Parochus autem quando adhibetur ex constitutione Tridentini, tantum fungitur officio Testis & Benedicentis Sponsos: ergo intentio contrahentium non rectè assignatur pro Materia hujus Sacramenti.

Dices: Concilium etiam designavit Rem, seu Materiam distinctam à Persona Ministri: atqui corpora contrahentium non distinguuntur à Persona Ministri: ergo neque corpora contrahentium deberent pro Materia assignari. R. Sufficere, quod distinguantur Corpora à Ministro formaliter & reduplicativè sumpto, hoc est, à forma constituyente Ministri, quæ est intentio Ministri, neque plus requisivit Concilium.

Probatur Conclusio 2. In omnibus alijs Sacramentis assignatur Materia, quæ saltem secundum aliquid est sensibilis, & quidem secundum aliquid distinctum à Verbis tanquam forma: atqui Intentio contrahentium non sit sensibilis nisi per Verba, ergo non videtur commodè assignari pro Materia. Sanè Pontifex per Rem, seu Materiam, videtur aliquid secundum se sensibile intellexisse.

514. Secunda quorundam opinio est, Verba, quæ prius proferuntur ab vno conjugum, esse Materiam, & Verba quæ proferuntur ab altero conjugum, esse formam. Ita Richardus, Angelus,

lus, Victoria, Ledesma, Vega, apud Sanchez & Vasquez.

DICO 5. Neque hanc Materiam rectè assignari. Probatur 1. Quia non est Materia universalis pro omni casu possibili, ut, pro casu, quo ambo sponsi simul absolverent Verba, vel quo per actuale copulam contraherent, vel quo per Litteras simul scriptas, & notificatas. Sed melius

Probatur 2. Uterque conjunx est Minister: ergo utriusque conjugis verba sunt forma. Probatur conseq. Forma debet proferri à Ministro: ergo utriusque propria verba sunt forma, & sicut sunt duo Ministri constituentes unum Ministrum completum, ita sunt duae formae constituentes unam formam completam.

515. Tertia sententia est Card. Pallavicini, Verba seu Syllabas præcedentes ultimum instans terminativum totius propositionis, esse Materiam, existentiam autem ultimi indivisibilis esse formam.

DICO 6. Hanc esse subtilitatem Metaphysicam, alienam à mente PP. & DD. & præterea insufficientem, nec ad mentem Concilij. Probatur 1. Concilium dicit, Sacramenta constare verbis tanquam formæ: atqui ultimum instans seu indivisibile soni, non est Verbum, nec dum Verba, sed potius Syllabæ præcedentes sunt verba: ergo malè assignantur pro Materia & indivisibile pro Forma. Probatur 2. Quia hac ratione in omnibus reliquis Sacramentis pro proxima materia assignandæ essent pariter præcedentes Syllabæ, & instans terminativum pro forma, quod hætenus nulli Theologorum, quod ego sciam, in mentem venit. Probatur 3. Quia superior sententia, quam sequitur ipse Pallavicinus, non admittit instantia terminativa distincta à partibus.

516. Et hæc sunt opiniones hætenus excogitatae pro inveniendâ materia physica Matrimonij. Cateri Theologi, ut Sanchez, Suarez, Bellarm. Conink, Bonacina, Perez, Lugo, & obiter P. Esparza, & Comptonus, recurrunt ad Materiam Logicam: nimirum in ipsis verbis, sive ea sint verba formalia sive æquivalentia, duas considerant formalitates, quarum una sit respectu alterius forma. Jam dixi, & fatetur in terminis Pallavicinus, Mentem Pontificis & Concilij non se extendisse ad hanc materiam Logicam, nec ullam esse necessitatem Theologicam, assignandi talem materiam. Nihilominus in hac quaestione,

517 DICO 7. Potest admitti, quod verba utriusque Conjugis gerant simul officium Materiarum & officium formæ secundum diversam considerationem. Declaratur. Possunt verba contrahentium considerari diverso respectu: primo quidem, quatenus habent rationem oblationis, nam ab oblatione incipit regulariter contractus, v.g. Mercator offert mercem venalem pro pretio. Sic qui vult contrahere Matrimonium, offert se alteri in conjugem, & hæc oblatio præcisè sub con-

ceptu oblationis, est adhuc indifferens ut determinetur vel non determinetur ab altero conjugis, quæ determinatio fit per acceptationem: itaque verba considerantur secundò sub conceptu acceptationis: ergo sub conceptu oblationis sunt dici habere rationem Materiarum, & sub conceptu acceptationis habere rationem formæ. Quæ verò eadem verba ita habent rationem oblationis, ut simul etiam sint acceptatio reciproca oblationis (est enim contractus mutus, & reciproca obligatio) ideo vniuscujusque contrahentium verba sub conceptu oblationis, sunt solum materia Logica, & sub conceptu acceptationis, forma Logica.

518. Contra omnia hætenus dicta obijci posset. In omnibus Sacramentis materia prima & indifferens ad esse Sacramenti, est ipse sonus verborum, qui ad esse Sacramenti determinatur per significationem quam ille sonus habet in prima institutione vocum: ergo ipsa significatione seu vis significandi, erit forma. R. In ipsis eadem vocibus sonus rectè dicitur esse Materia, ut vis significandi forma, sed respectu Sacramenti non item. Nam respectu Sacramenti illud dicitur forma, quod procedit ab intentione Ministri atqui solus sonus, & non impositio significationis, procedit à Ministro, & sonus prior hâc nunc adhibetur ad Sacramentum, supervenit impositioni vocum, quæ pridem præcessit: ergo rectè assignantur verba pro forma, non quod sonus purus, sed sonus habens talem significationem.

519. Obijci etiam posset auctoritas S. Augustini, qui videtur pro forma Sacramentorum assignare actum fidei, quo creditur ipsum sacramentum. sic habet tr. 80. in Jo. [Vnde illa virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat, non faciente verbo, non quia dicitur, NB. sed quia creditur. nam in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens, hoc est verbum fidei quod prædicamus.] His Augustini verba adiutuntur hæretici, ad probandum, quod in administratione Sacramentorum debeat intervenire quadam concio, seu explicatio Mysteriorum regitur. R. Cùm actus fidei sit quid transiens, non potest S. Augustinus intelligi de actu fidei, quia dicit, virtutem verborum esse permanentem, & præterea Sacramentum Baptismi administratum parvulis sine ullo actu fidei eorum proprio. Idemque S. Augustinus per verbum, *Ordinatur*, voluit significare ipsam institutionem Sacramenti, hoc est Mysteriorum quod est objectum fidei. Vnde in eodem Tract. in fine sic loquitur. [Hoc verbum fidei tantum valet in Ecclesia Dei, ut per ipsam credentem, offerentem, benedicentem, impetrem etiam tantillum, munder infantem, quamvis nondum valentem corde credere ad iustitiam.]

CONTROVERSIA II.

An, & quo sensu Materia & Forma Sacramentorum sit determinata à Christo.

520. Catholica doctrina est, Materiam & Formam Sacramentorum aliquo modo à Christo ita esse determinatas, ut nec licite nec valide possit ab Ecclesia in aliam mutari. Constat autem hæc veritas ex constanti traditione Ecclesie, & satis exprimitur in Tridentino sess. 21. c. 1. dicente, hanc potestatem perpetuam in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire judicaret. ubi per verba: *Salva eorum substantia*, innuit, substantia esse à se immutabilia. In hac veritate propugnanda triplex est removenda Obiectio, & prius

521. Advertendum est primò, quòd Christus Dominus in instituendis Materiis Sacramentorum, designaverit certa quædam prædicata rerum, v. g. prædicatum aquæ naturalis in Baptismo, Panis & Vini in Eucharistia, &c. secundum quæ prædicata aliquid tamdiu voluit esse Materiam aptam, quamdiu illud prædicatum perseveraret, eo verò destructo noluit amplius esse Materiam aptam. Porro destruere huiusmodi prædicatum, non est mutare materiam Sacramenti, in eo sensu, quo hic negamus posse materiam mutari: est enim tantum mutare materialiter & remotione, non formaliter. Vt ergo Ecclesia haberet potestatem mutandi materiam formaliter, deberet efficere posse, ut aliquid habens prædicatum à Christo designatum, non amplius esset idonea materia talis Sacramenti, v. g. ut aqua elementaris non esset amplius materia baptismi, vel econtra, ut aliquid non habens tale prædicatum, esset materia apta, v. g. ut aqua esset Materia Eucharistie, & hoc negamus posse ab Ecclesia fieri.

522. Advertendum 2. Christum pro quibusdam Sacramentis assumpsisse & designasse prædicatum purè physicum, ut pro baptismo aquam Elementarem fluidam: in Eucharistia panem triticum, & vinum de vite, &c. pro alijs verò prædicatum aliquod morale, ut pro Sacramento Confirmationis voluit materiam esse Chrisma benedictum ab Episcopo consecratum; pro Sacramento Penitentie voluit esse materiam circa quam peccata, non quæcunque, sed hominis subditi, in quem à Pontifice esset collata Jurisdictio huic vel illi Sacerdoti: in extrema Unctione voluit materiam esse oleum benedictum: in Sacramento Ordinis assumpsit ritum externum in genere, qui esset idoneus ad significandam collationem alicujus potestatis: in Matrimonio denique, corpora non impedita ad talem contractum ineundum, ex disposi-

tione legis naturalis vel positivæ &c. Nunc ergo,

523. Objici solet 1. Ecclesia videtur mutare Materiam Sacramenti Penitentie. Materia enim prout à Christo instituta est, sunt peccata hominis baptizati: atqui Ecclesia reservat aliqua peccata, quod nihil aliud est, quàm mutare materiam; non enim aufert Ecclesia prædicatum Peccati, sed relicto hoc prædicato, subtrahit quorundam Sacerdotum potestati certas species peccatorum, ut non possint ab illis absolvere. 2. Ecclesiam in hoc puncto tantum materialiter & remotione mutare materiam Sacramenti. aufert enim prius prædicatum illud, quod à Christo est assumptum, sicut si quis vinum prius converteret in aquam vel acetum, ut defineret esse materia Eucharistie. Ratio est, quia prædicatum à Christo attentum in peccato, non fuit prædicatum Peccati ut sic, alioquin etiam hominis non baptizati peccata essent materia, sed erat prædicatum Peccati hominis subditi respectivè ad talem vel talem Sacerdotem. Jam verò dedit Christus Ecclesie potestatem ligandi, hoc est, faciendi, ut hic vel ille Sacerdos non habeat Jurisdictionem in illos, qui talem speciem peccati commiserunt, quia non expediebat Ecclesie, ut omnium Sacerdotum Jurisdictio esset æqualis, hoc est æquè latè patens & universalis, sed potius ut esset quædam subordinatio, sicut videmus esse etiam in Jurisdictione civili: sunt enim quædam delicta, quæ non possunt inferiores magistratus judicare & punire, sed sunt reservata Principi. Cum ergo actus hujus Sacramenti sit actus Jurisdictionis, & non purè actus ordinis, consequenter materia illius prout est à Christo taxata, semper est accipienda respectivè ad Jurisdictionem quam præsupponit: hoc autem prædicatum; contineri sub Jurisdictione hujus & non illius Ministri, est prædicatum separabile à peccato ut sic, & illud aufert Ecclesia per reservationem talis speciei; & per consequens non nisi remotione mutat materiam, sicut mutaret materiam Eucharistie ille, qui vino admisceret tantum aquæ, ut amitteret denominationem vini usualis, quod est prædicatum à Christo taxatum pro Sacramento Eucharistie.

524. Hanc doctrinam verissimam malè applicans quidam Archiepiscopus, abusus est potestate suâ, existimans, se posse hoc modo reddere irrita Matrimonia contracta sine prævijs Denuntiationibus: quem casum sibi propositum resolvit Card. de Lugo lib. 1. Resolut. Moral. dub. 45. existimabat, inquam, ille præsul, se hac ratione denique post aliâ tentata media, posse in sua Diacesi tollere abusum, quo multi per fraudem procurabant præsentiam parochi & aliorum testium, & in eorum præsentia sine prævijs denuntiationibus contrahebant. Statuit ergo ille Præsul, & declaravit, se pro omni tali casu suspendere potestatem Parochorum, perinde ac si non essent Parochi. Verùm hanc potestatem suspendendi negat Card. de Lugo competere Episcopis; hoc enim aliud

non esset, quàm inducere in sua Diocesi impedimentum dirimens, ultra impedimenta jure communi introducta, quam potestatem, utpote versantem in re gravissima, nunquam concessit Ecclesia Romana inferioribus Episcopis. Quæ resolutio est conformis decisioni Congregationis Cardinalium Interpretum Tridentini, quæ videti potest apud Sanchez lib. 3. de Matr. disp. 21. n. 12.

525. Objici potest 2. Materia Matrimonij prout à Christo assignata, alia non erat, quàm illa ipsa quæ prius erat & semper est Materia ipsius Contractus Matrimonialis, nempe Corpora Habilia ad copulam. Atqui Concilium Tridentinum videtur hanc materiam mutasse, quando annullavit Matrimonia clandestina, quæ prius valebant, & quando ipsum vel Ecclesia per alios præcedentes Canones introduxit alia impedimenta dirimentia: sicut enim diceretur mutare Materiam Baptismi, si ultra aquam naturalem requireret ad valorem Baptismi Oleum Aquæ admiscendum, & certas Benedictiones, cum Christus solam Aquam Naturalem voluerit sufficere, ita censetur mutasse Materiam Matrimonij, si ultra corpora secundum se apta ad copulam, ex jure divino & naturali, requirit præsentiam parochi & testium.

Respondetur eodem modo sicut ad priorem casum. Materia à Christo instituta pro Sacramento Matrimonij est eadem quæ est Materia hujus Contractus. Materia autem hujus contractus non sunt quæcunque corpora physicè considerata, & physicè idonea ad copulam, sed Corpora Personarum quarum consensus à legitimo Magistratu non sit reprobatus. Sicut enim irritantur contractus Pupillorum, Minorennum, Conjugum, Prodigorum &c. celebrati sine requisitis à Lege Solennitatibus, ita & Contractus Matrimonij poterat irritari, nisi intervenirent solennitates requisitæ à legitimo Magistratu, hic autem Magistratus est Ecclesiasticus apud Christianos, quia Contractus Matrimonij est elevatus ad rationem Sacramenti. Itaque Ecclesia irritando consensum contrahentium sine parochi & testibus, aufert prædicatum *Consensus legitimi*, seu legi conformis, sicut etiam aufert habilitatem à personis sanguine aut affinitate in certo gradu conjunctis.

526. Objici potest 3. ex Sacramento Ordinis. Constat enim ex historijs, quod olim fuerit collatus ordo Præbyteratus & Diaconatus per impositionem manuum tanquam per materiam, & hodièque Græci hac solâ materiâ utuntur, ac temerarium esset dicere (teste Dicastillo) Græcos non consecrare validè, nec esse ordinatorum: atqui hodiè in Ecclesia Latina Materia Præbyteratus est Calix & Patena cum Vino & Pane, & Materia Diaconatus est Liber Evangelij, ut ex Florentino supra recitavimus: ergo Ecclesia assumpsit aliquid in Materiam Sacramenti, quod non erat à Christo institutum.

527. In hoc puncto P. Adamus Tannerus post alios quosdam disp. 7. q. 2. dub. 3. n. 59. & 60.

sequentia docet. Primò, Traditionem Evangelij esse à Christo determinatè institutam pro materia saltem partiali Diaconatus, adeo ut ea omnia possit vniquam esse valida ordinatio. Docet 2. Materiam Præbyteratus à Christo institutam partem partem esse traditionem Calicis & Patenæ. Docet 3. n. 102. Se existimare, Græcos enim tempore Florentini hac Materiâ vfos esse, & non solâ manuum impositione, quia nullo autem hunc Græcorum morem refert. Vnde infra n. 104. si Græci aliqui aliter faciunt, se existimare, eos in Ecclesia Latina non esse tolerandos, nec sic ordinatorum pro Sacerdotibus habendos esse. Verùm,

528. Contra primum Tanneri alterum Argumentum efficax, desumptum ex primò Ecclesia, in qua fuerunt ordinati Diaconi, ut à Stephanus, antequam vllus Evangelicorum liber conscriptus esset, & ab Ecclesia receptus. Contra secundum & tertium assertum, stat præcisè constans Græcorum, non solum in Græcia, sed etiam in ipsa Vrbe Roma, sciente & consentiente Summo Pontifice. Creant enim Romæ Episcopi Græci per solam manuum impositionem Præbyteros, idque Card. de Lugo n. 87. testatur, se præsentem spectasse. Imò Clemens VIII. anno 1593. 31. Augusti, instructionem edidit, quæ est in ordine decima quarta, vbi §. 7. sic habet: [Insuper Sanctissimus Dominus noster cœlestis, Romæ habendum esse Episcopum Græcum Catholicum, qui Græcos ritu Græco ordinet,] legi Ecclesia Latina habet tales pro veris præbyteris.

529. Alij aliter ad objectionem respondent, & dicunt, solam manuum impositionem etiamnum apud Latinos quoad substantiam reneri, tanquam materiam essentialem hujus ordinationis, cetera verò tantum requiri ex præcepto, non ad validam, sed tantum ad licitam ordinationem. Ita Arcadius lib. 6. Concordiæ c. 7. pro qua sententia refertur à P. Dicastillo S. Bonaventura & Petrus Sorus, eandem tenet Petrus Mercatius, atque eam probabilem judicat P. Esparza, quæ sententia si vera est, cessat tota difficultas. Sed quia contraria longè vetior est, ideo aliter respondendum est: &

530. Dicendum cum Nicolao Sertio, Iugo, Dicastillo, Pallavic. Esparza, & alijs, nec impositionem manuum determinatè, nec traditionem Patenæ & Calicis determinatè finiri à Christo designatam pro materia; sed in generitum externum significativum collationis ab eujus potestatis, constitutum ab Ecclesia. Hæc generale prædicatum solum designavit Christus. Cum ergo possint esse varij ritus ita significativi, potest Ecclesia, quemcumque voluerit, determinare, quia jam habet totum prædicatum à Christo requisitum. Talis ritus est tam impositio manuum, quàm traditio Calicis & Patenæ.

Et quidem Apostoli à principio elegimus solam manuum impositionem, ut tradit Innocentius IV. in cap. Præbyter, de Sacram. non in-

randis, & in ipso capitulo quod est Gregorij IX. satis clarè significatur his verbis, parenthefi inclutis, (*ritu ab Apostolis introducto*) vox enim: *introducto*, non potest nisi violenter (ut facit Tannerus) intelligi, quòd Apostoli primi observaverint ritum à Christo institutum: nam hac ratione possent Apostoli etiam dici caeremoniam Baptismi introduxisse, quia vsurpârunt & observârunt primi; qui modus loquendi non esset tolerandus.

CONTROVERSIA III.

Quanta Materie Variatio esse debeat, ut reddat Sacramentum invalidum.

331. Certum est, aliquam variationem materię posse esse tantam, ut in ea non possit amplius confici Sacramentum, v. g. si vinum fieret acetum. Hanc mutationem vocant Theologi *Substantialē*. Non tamen omnis variatio est talis, ut tollat idoneitatem materię ad conficiendum inde Sacramentum, v. g. si panis sit fermentatus, si vinum nonnihil acceat: hæc vocatur mutatio merè accidentalis.

332. Quando jam quæritur Regula cognoscendi, quam mutatio tollat vel non tollat idoneitatem materię, non rectè respondetur, illam tollere, quæ est mutatio substantialis, illam verò non tollere, quæ est tantum accidentalis. Imprimis enim hoc est alijs terminis brevioribus respondere id quod quæritur. Theologi enim brevitaris gratiã vruntur illis terminis. Deinde illa Regula præbet ansam deceptioni. posset enim aliquis ex ea velle inferre, quòd quando mutatio non fit in substantia, non sit mutatio substantialis Theologicè, quia non est mutatio substantialis physice: econtra quando mutatio fieret in substantia, inferret alius, esse mutationem substantialem Theologicè, cum tamen utrumque fallat. Nam aquam esse fluidam, vel congelatam, est mutatio merè accidentalis, physice loquendo; & tamen Theologicè loquendo est mutatio Substantialis, quia aqua congelata non est idonea Materia Baptismi. Item massa panis cocti non nisi accidentaliter, physice loquendo, videtur differre à massa non cocta, & tamen hæc est variatio Theologicè Substantialis, quia massa non cocta non est materia idonea Eucharistiæ. Item nimia arctitudo vel frigiditas corporis, reddens impossibile copulam, est mutatio tantum accidentalis physice loquendo, & tamen reddit Materiam Matrimonij invalidam, & est Theologicè Substantialis mutatio: Denique, Chrisma esse vel non esse Benedictum, est tantum diversitas accidentalis, physice, Theologicè verò Substantialis. Econtra panis fermentatus differt physice substantialiter à non fermentato, & tamen Theologicè tantum est diversitas accidentalis.

333. Dicendum, & pro Regula statuendum est, tunc variationem materię Sacramentalis esse

Theologicè Substantialē, quando vi talis variationis non amplius continetur sub significato proprio, secundum communem intelligentiam accepto illarum vocum, quibus Scriptura & Patres atque Concilia vsa sunt, quando nobis Materiam expresseferunt.

Ratio ex dictis traditur. Tunc enim aliquid definit esse Materia Idonea, quando definit habere illud prædicatum, quod Christus in præscribenda materia attendit, & cui illam alligavit: atqui quando variatio talis est, ut non amplius significari possit illis vocibus, quibus Christus, Apostoli, Evangelistæ, Patres & Concilia, per continuam traditionem vsi sunt ad significandam materiam Sacramentorum, hoc ipso non habet amplius illud prædicatum, quia illud prædicatum debet principaliter per talem vocem exprimi, & quamdiu illud manet, adhuc continebitur sub significato talis vocis. Ergo &c.

Exemplificatur Regula. Pro Materia Baptismi designata est aqua elementaris. Si quis aquæ tantum vini misceret, ut inciperet esse vinum vsuale, desineret esse materia idonea Baptismi. Econtra si vino tantum aquæ affunderet, ut desineret esse Vinum vsuale, desineret esse materia Calicis. Simili modo discurrendum est de pane triticeo, de Chrismate, Oleo &c.

334. Obijcies. Glacies adhuc vocatur aqua, & tamen non est idonea materia Baptismi: ergo potest aliquid retinere prædicatum constitutum à Christo, & tamen amittere rationem materię Sacramentalis. R. Prædicatum, quod Christus assignavit, non est prædicatum aquæ, ut sic, sed aquæ aptæ ad lavandum, debet enim materia remota esse conjungibilis cum proxima, hæc autem est ablutio. Econtra vinum congelatum adhuc est confecerabile, quia Sacramentum Eucharistiæ non consistit in vsu, seu potatione, & forma Calicis etiam circa Species congelatas verificatur.

335. Non ignoro, ultra Regulam nostram tradi à P. Elparza aliam, & est hæc. Solâ illâ, & qualibet Additione, Detractione, vel Alteratione materia redditur inidonea, quâ ex rebus Analogia cum effectu Sacramenti, & Symbolica ejusdem Representatio aufertur. Hæc tamen Regula pluribus instantijs obnoxia est, & ad praxin parum servire potest. Nam si quis aliquem ablueret aquâ rosaceâ, vel artefactâ, utique haberet eandem analogiam cum ablutione animæ, quam habet ablutio facta aquâ elementari: & tamen aqua rosacea non censetur materia idonea Baptismi. Item si Chrisma benedictum à simplici Sacerdote adhiberetur ad Confirmationis Sacramentum, non minus Symbolizaret effectum illius Sacramenti, quam Chrisma benedictum ab Episcopo, nec tamen est materia idonea. Præterquam quòd pauci Theologi ad Symbolizationem attendant, cujus propè nullam mentionem faciunt, quasi essentialiter requiratur, & regula, quam in præsentî quærimus, debeat etiam parochis

chis esse perspecta, qui nihil unquam de hac Symbolizatione in sua Theologia audierunt.

CONTROVERSIA IV.

Quaenam variatio formae obsit valori Sacramentorum.

536. Variatio verborum varijs modis fieri potest: Substitutione unius pro alia, additione, detractio, corruptione syllabarum, interruptione pronuntiationis, transpositione vocum. Huc etiam revocatur, si Minister proferat quidem verba requisita, sed cum errore circa eorum significationem, putans aliud significare, quam revera significant: item si utatur verbis æquivocis, quæ quidem etiam verum & debitum sensum recipiant, sed Minister alium sensum intendat, nolens proferre in illo sensu quem habent verba in usu Ecclesiæ. Denique si Minister addat vel detrahat verba quæ putat esse de essentia formæ Sacramentalis, cum tamen non sint. Exempli in progressu dabuntur, quando pro his omnibus casibus Regulas generales trademus, quarum deinde applicatio pertinet ad Theologos Morales.

537. Dux autem Regulae generales tradi recipique solent ab omnibus, post S. Thomam q. 60. a. 8.

Prima Regula est hæc. Quæcunque variatio non invertens sensum formæ à Christo ad nos per traditionem transmissæ, & ab Ecclesiâ communiter usurpatæ ac præscriptæ, non obsit valori Sacramenti, præcisè attentâ variatione. Dixi: præcisè attentâ variatione. quia utrum accedente errore, vel perversâ intentione Ministri, intendentis per talem mutationem inducere errorem in Ecclesiâ, reddatur forma insufficientis ad conficiendum Sacramentum, est specialis quaestio & difficultas, de qua dicemus seq. Controv. Ratio Regulae est. Nam verba non sunt assumpta propter Materialem Sonum, qualis fortassis attenditur in incantationibus, sed propter formalem vim significandi, quam habent in ratione Idiomatis ex sua institutione: si ergo hanc non amittunt per mutationem, habent adhuc totum quod requiritur ad formam substantialem Sacramenti.

Regula 2. Variatio pervertens sensum formæ ab Ecclesiâ præscriptæ adeo, ut non significet amplius id quod Christus per formam à se institutam voluit significare, invalidum reddit Sacramentum. Pater Regula per argumentum à contrario. Amisâ enim significatione amittunt verba id, quod Christus substantialiter requisivit, & perinde est ac si Minister penitus sileret: ergo non fiet Sacramentum.

Hæ Regulae, quantumvis ex se evidentes sint, earum tamen applicatio ad casus dubios adeo difficilis est, ut Doctores traxerit in Oppo-

sitas Resolutiones. Auxit difficultatem ratio quædam Zachariæ Papæ, & S. Thomæ, quæ statim referam, videntur enim regulis contrariæ resolvisse.

538. Obijciitur ergo 1. Ex secunda Regula sequitur, non valuisse Baptismum circa quem consultus est Pontifex Zachariæ, ut refertur in Canone *Retulerunt de Consecr. dist. 4.* Cum enim relatum esset ad sedem Apostolicam, Secedens quendam Baptizantem sub hac forma: Ego te baptizo in nomine Patriæ, & Filiæ, & Spiritus sancti, & Bonifacii illius loci Episcopi, respondit contra Valorem Baptismi: respondit Papa in hæc verba. [Si ille qui baptizavit, non raptim inducens aut Hæresin, sed pro sola ignorantia Romanæ locutionis, infringendo linguam, baptizans dixisset, non possumus consentire, ut in nomen Baptizetur.] Hæc Papa. Substantiam enim in illis verbis formam à Christo constitutam corrupta fuit, ut non significaret amplius id, quod Christus per formam à se institutam voluit significare, ut cuius manifestum est: ergo mutatio significationis formæ non obsit valori Sacramenti. Respondetur tamen, illarum vocum corruptionem non abstinuisse in illis circumstantiis, & attentâ communis usus accommodatione, significationem à Christo institutam, & quam habent verba incorrupta. Rationem bonam reddit Card. Pallavicinus. Hoc ipso enim quod insinuat aliqua lingua, necesse est, ut propter rudem, balbutiensem, & negligentiam populi loquentis, significatio primaria attributa vocibus incorruptis, Secundariò transferatur etiam ad eas voces, in quas prout vitiari voces incorruptas, loquimur institutio linguæ & obligatio veritatis, esset ferè inutilis in Republica. Itaque Pontifici Zachariæ visa est illa corruptio formæ præscriptæ, adhuc esse intra limites corruptionis, ut quam lingua imperiti parochi deficiente poterat & deflexisse præsumitur in homine idiota & alio quin non male fama, nec suspitio de materialis corruptione.

539. Obijci potest 2. Ex nostra Regula sequi videtur, Baptismum nuper administratum à Neophytis in Regno Tunchinensi, fuisse invalidum, quod tamen dicere durum videtur. Sequela probatur. Nam in idiomate illius Regni verbum *Nomen*, non significat Auctoritatem seu Virtutem, qualem significationem censetur habere in hominibus Baptismi, sed vel significat appellationem, vel famam. ergo juxta Regulam secundam illa forma fuisse invalida, quia sensus illius fuisse. *In appellatione vel fama Patriis &c.* qui est omnino diversus sensus ab hoc: *In auctoritate.*

540. De hoc puncto disputatum est, ut colligo ex Card. Pallavicino, qui faciens præcisè loquendo illum Baptismum Neophytarum fortasse fuisse incertum, adeoque iterandum sub conditione, speculativè tamen iudicat fuisse validum. Ad objectionem ergo respondet, non esse essentialiter requisitum ad Baptismum revo-

bulum tantæ efficacitatis, quantæ est illud : in *Nomine* : etenim nos ipsi in lingua propria latina non habemus vocem synonymam, respondentem Ecclesiasticæ significationi hujus vocabuli. Nam vox, *Nomen*, originariè solùm significat id, per quod aliud noscitur, & ita deducitur à *Noscendo*, sicut Flamen à *flando*, tegmen à *tegen-do*, sed quoniam qui agit ex alterius auctoritate & virtute, solet illum nominare, & facit illum cognosci, ideo vox illa *nomen*, adoptavit hanc aliam significationem ; in *virtute*, ex *auctoritate*. Quare eandem significationem censebitur adoptasse in lingua Tunchinensi, posita intentione loquentium, volentium utique loqui in eo sensu, quem intendeabant eorum instructores & Catechistæ. Ita Pallavicinus : cujus resolutio mihi vera videtur. Quia tamen contra eam replicari posset, quasi tribueret privata auctoritati potestatem adoptandi vocibus novam significationem ultra originariam, ideo magis declaranda videtur.

541. Adverto itaque primò, quòd cum Christus voluerit, ut in quovis idiomate posset Baptismus administrari, inconveniens fuisset, si pro linguarum diversitate difficilis redderetur usus Baptismi, & arctaretur via salutis, ut loquitur S. Thomas hic q. 60. a. 5. ad. 3. ubi observat, res quarum usus est necessarius in Sacramentis, vel haberi communiter, vel parvo studio comparari posse, & ideo Christus in aqua potius quam alio liquore Baptismus instituit. Quare si quod idioma non habet voces, quæ ex primæ institutione significant illud, quod exigit Forma Baptismi, debent saltem in promptu esse vocabula, quæ habeant significationem affinem, ratione cuius possint facile, & ipso usu acquirere significationem ascriptam, sufficientem ad formam Baptismi.

542. Adverto 2. Voces habentes primæ significationem, facile posse ascriptam significationem adipisci, præsertim quando usurpantur ab illis, qui publicâ auctoritate loquuntur, & hoc probat quotidiana experientia in scholis, ubi Magistri introducunt usum quarundam vocum non solum penitus novarum, sed etiam tribuunt vocibus jam significationem habentibus, aliam ascriptam. Sic Theologi utuntur voce *Dotis* & *Aureolæ* in alio sensu quam qui primævus est; sic Juristæ utuntur voce *Actionis*, quæ significant jus petendi in Judicio, quod sibi jure debetur; & voce, *Causæ*; pro lite vel Materia litis, & Philosophi voce *Appetitûs*, pro indigentia Materie, & voce *Discursus*, pro Ratiocinatione. Hæc autem facilitas adscribendi novam significationem inde etiam ex parte proficiscitur, quòd ijs vocibus vrentes, loquantur in illis circumstantijs, quæ si auditoribus sint bene perspectæ, absque ulteriore instructione deveniant in illum conceptum novum, ad quem generandum loquens utitur tali voce. His animadvertis

Possumus imprimis respondere ad objectionem, deinde ad casum ipsum. Ad objectionem quantum necesse est ad defensionem nostræ Regulæ, facilis est Responsio, distinguendo sequelam, sequeretur esse invalidum illum Baptismus, si vox illa *Nomen*, per usum illorum Neophytorum, non acquisivit ascriptam Ecclesiasticam significationem, ut significaret etiam auctoritatem, saltem in prolatione illius vocis, concedo sequelam; si verò acquisivit illam ascriptam significationem, nego sequelam. An autem acquisiverit, vel non acquisiverit, est potius quæstio facti quam juris, & ideo nihil inde præjudicii potest accidere Regulæ certissimæ.

Jam ad Casum ipsum potest responderi, probabiliter illum Baptismus fuisse validum, quia vox illa Tunchinensis, substituta voci latine, *In nomine*, acquisivit eundem sensum ascriptum, quem habet apud Latinos vox *Nomen*. & significavit etiam auctoritatem ex ipso usu Ministrorum Baptismi, qui loquebantur auctoritate publicâ, tanquam Ministri Christi & Ecclesiæ, quæ pro tali casu utique vult ratificare talem substitutionem.

543. Objici potest 3. contra secundam Regulam, ex qua sequi videtur, Baptismus Dalmatarum, jam tot sæculis vsitatum, non fuisse validum, utuntur enim pro verbo, *Baptizo*, verbo *Karstim*, quod videtur derivatum à voce *Karst*, quæ significat Christum, & consequenter *Karstim* significabit: *Christianum facio*, seu *Christizo*: non est autem hujus vocis significatum idem quod vocis *Baptizo*: ergo mutata est significatio vocis à Christo instituta. Responder ad hunc casum Card. de Lugo lib. 1. Moral. dub. 3. (ex informatione quam à docto Dalmata accepit) negando quòd vox *Karstim* significet idem quod; *Christianum facio*. Nam in tota Scriptura S. Dalmatici Idiomatis, semper illa vox vsurpatur ad significandum Baptismus qualemcumque, ut Joannis Baptista: est autem absurdum dicere, illos interpretes ita vertisse, ut qui à Joanne Baptizatus esset, diceretur Christianus factus. Itaque vox *Karstim*, accepit significationem sacram, ut aliud non significet quam *Baptizo*.

CONTROVERSIA V.

Quomodo error, vel intentio perversa Ministri, circa vocum significationem & usum, possit obesse valori Sacramenti.

544. **N**Otandum 1. Ministrum, nullâ factâ verborum à Christo præscriptorum variatione aut corruptione, posse errare circa eorundem significationem aut necessitatem, item circa Sacramentorum efficaciam. v. g. si existimaret, in forma consecrationis calicis, particulam *Hic*, habere sensum adverbialem, non demonstrativum: item si judicaret aliqua verba, quæ solene in ad-

in administratione Sacramentorum recitari, sed non tanquam essentialiter requisita, si inquam judicaret, illa esse essentialiter requisita, & ad valorem Sacramenti necessaria, v.g. illa verba in consecratione calicis: *Novi & aeterni Testamenti*: vel in absolutione Sacramentali illa verba: *a peccatis tuis*. Denique si existimaret, in Sacramento extremae Unctionis imprimi characterem, vel in Sacramento Ordinis non imprimi.

545. Notandum 2. cum istis erroribus posse à Ministro conjungi intentionem dupliciter. Primò quidem univērsalem & primariam, faciendi & significandi per illa verba, quidquid vult fieri & significari vera Ecclesia, & prout ea Christus instituit, sive suae privatae opiniones verae sint sive falsa. Secundò & e contrario, posset habere intentionem restrictam, non consuevendi Sacramentum, nisi Verae sint suae opiniones: & tunc certum est, nihil fieri, ob defectum sufficientis intentionis; quamvis in nullo, ne quidem Haretico, facile tam malitiosa intentio praesumatur, nisi specialius illam prodat; sed potius praesumitur primaria & univērsalis intentio, absoluta à veritate vel falsitate suae opinionis privatae, ut patet in Baptismo Hareticorum, qui pro valido habetur, etiam si Minister erret circa illius efficaciam & effectus.

546. Notandum 3. Posse etiam Ministrum errare variando verba Ecclesiae, ita tamen, ut adhuc in communi usu & consuetudine retineant verum sensum, & nullum alium, tamen illa Minister aliter intelligat, & putet ex errore, habere alium sensum: v.g. si Baptizaret in nomine Patris Omnipotentis, & Filij Sapientis, & Spiritus S. Paracliti, existimans, haec attributa esse & significari tanquam singulis personis propria, cum tamen vera sint communia omnibus Tribus. Deinde potest mutare verba, substituendo verba æquivoca; animo inducendi suam erroneam opinionem circa sensum verborum in Ecclesiam: v.g. si Minister ille, de quo consultus fuit Zacharias Papa supra relatus, pronuntiasset *Filia*, pro *Filij*, non ex ignorantia latini sermonis, sed animo haretico, quo putasset dari in Trinitate Filiam, & voluisset in hoc verborum sensu & non alio baptizare; quo casu illa vox fuisset æquivoca, ut fatetur Lugo & Pallavicinus; nam, ut supra vidimus, in his circumstantiis posset habere significationem veram, & simul etiam posset habere significationem falsam, quatenus ex primæ institutione significat feminam. Pro his & similibus erroribus pono sequentes Conclusiones.

547. DICO 1. Error primi generis in primò Notando relati, non impedit valorem Sacramenti, si simul adsit intentio generalis & primaria, faciendi & significandi per hæc verba, quod per illa intendit significare & facere vera Ecclesia, praescindendo à veritate aut falsitate suae privatae opinionis, circa significationem aut necessitatem vocum. Probatur. Intentio non alligata errori, est sufficiens: ista non esset alligata: ergo esset sufficiens. Minor supponitur. Major probatur. Si

non esset sufficiens, ex eo capite non esset sufficiens, quòd non esset conjuncta cum intelligendo verborum: sed hoc non obstat; nam ad valorem Sacramenti non requiritur, ut Minister intelligat illo modo verba, ut apud omnes certa est.

Confirmatur à simili. Si quis daret prorem, putans esse virginem, quæ tamen est corrupta, valet Matrimonium, etiam si fuerit habuiter ita comparatus, ut si scivisset esse corruptam, non duxisset; quia praesumitur praesentem intentionem non alligasse opinioni suae de Virginitate: ergo potest intentio absolvi ab hujusmodi opinionis veritate, etiam in administratione Sacramentorum.

548. DICO 2. Quando Minister dicit particularis, de industria prætermittit verbum Ecclesiae præscriptis, alia substituit æquivoca, & sensum Ecclesiae, & simul etiam sensum alium à sensu Ecclesiae admittunt, & ea proferre et erare in sensu falso, & quidem animo inducendi novum ritum & formam Sacramentalem in Ecclesiam, tunc merito praesumitur, vel certe probatur dubium & suspicio est, quòd Sacramentum nullum, ex defectu scilicet intentionis generis proferendi verba in sensu Ecclesiae, & ideo illud Sacramentum esset iterandum. Probatur. Quoties talis minister praesumitur habere intentionem restrictam & alligatam alieno sensui verborum à intento.

Dixi: talem praesumi, aut saltem suspicari esse, quòd habeat intentionem alligatam. Absolutè enim loquendo posset etiam cum animo inducendi novum ritum in Ecclesia, proferre intentio primaria generalis & absoluta proferendi verba in sensu Ecclesiae, si forte verba habeant in Ecclesia vera alium sensum. Hoc in primis agnovit S. Thomas hic 2. 8. in C. d. 1. [quod si minister intendat alium ritum inducendi, qui non sit ab Ecclesia receptus, non videtur peccare Sacramentum, quia non videtur quòd intendat facere id quod facit Ecclesia.] Quibus verbis indicat S. Thomas, posse absolutè & cum intentione inducendi novum ritum cum errore circa verba, stare intentionem generalem & primariam faciendi quod facit Ecclesia.

549. Confirmatur ex praxi Ecclesiae Graecæ, in qua Ministri sunt in eo errore, quòd oblatrentur formam Latinorum, *Ego te baptizo*, non esse legitimam, & ideo utuntur alia: *Baptizor te servus Christi*, & intendunt hunc ritum inducendi in Ecclesiam totam, neque tamen eorum Baptismus improbat ab Ecclesia latina: ergo improbat & praesumit Ecclesia latina, eorum intentionem non esse alligatam illi opinioni, sed potius eos velle illa verba proferre in eo sensu, quem habent etiam verba Ecclesiae Latinae, hoc est in vero sensu.

550. Ceterùm de aliquo particulari Ministro, habente hujusmodi perveram intentionem inducendi novum ritum (quales non sunt Ministri Graeci).

stri græcæ Ecclesiæ, cum observent morem suæ Ecclesiæ) merito præsumeretur defectus generalis intentionis; & ex hoc fundamento Pontifex Zacharias in cap. *Retulerunt*, obiter indicavit, quod si Minister ille non ex ignorantia linguæ latinæ, sed ex intentione inducendi opinionem erroneam, dixisset: *Filia*, pro Filij, baptismus esset iterandus, quia ejus valor dubius esset.

551. Dices. Quin imò videtur potius de tali Ministro præsumendum, quod habeat intentionem generalem & primariam, sicut modò dictum est de Gracis. Non enim apparet vlla ratio, ob quam de tali Ministro cogitandum sit, quod nolit valere Baptismus, si verba non habeant sensum à se intentum, sed alium in Ecclesiæ receptum, ob quem adhuc cum illis verbis valeret baptismus, si velit Minister facere, quidquid per illa verba fieri potest.

Respondeo, duplici modo posse intentionem restringi & alligari ad sensum falsum. Primo, cum expressa reflexione dicendo: si hic sensus non est verus, nolo valere Baptismus, etiam si ob alium sensum valere posset. Hanc perverfam intentionem etiam ego existimo non facile de vilo Ministro præsumi posse aut debere, sed potius præsumendum esse, adesse primariam & absolutam intentionem faciendi quicquid per hæc verba in Ecclesia fieri potest, si Minister reflexè advertat sua verba habere sensum duplicem, & in alio sensu quam suo vsurpari ab alijs, per verba æquivalentia & in Ecclesia recepta.

Itaque secundo modo potest restringi intentio quæ in actu exercito, quem modum restringendi videtur agnovisse Vasquez d. 129. & ex eo Arriaga n. 13. nempe, quando Minister ne quidem per suspensionem cogitat de alio sensu verborum, quàm de illo, quem ipse intendit, dum variat verba Ecclesiæ. In hoc casu reverà prout est cogitare, quod non habeat intentionem primariam & generalem faciendi per ea verba, quicquid in quocunq; sensu per ea fieri potest: ad hanc enim intentionem videtur prærequiri saltem aliqua cogitatio, an non possint verba habere alium sensum, præter sensum à se intentum. Certè ad minimum erit dubium, an talis intentio adfuerit, & probabilius erit non adfuisse, ob rationem allatam. Itaque Minister ille, qui pro *Filij*, dixisset *Filia*, non ex ignorantia linguæ latinæ, sed ex errore, quia opinatus esset, in Deo dari faminam, probabilissimè nec per suspensionem cogitasset, posse vocem *Filia*, habere eundem sensum, quem habet vox *Filij*, ex ruditate scilicet alicujus Ministri. Certè hæc æquivalentia adeo non est intellectu facilis, ut nisi Auctoritas Zachariæ Papæ Theologis ansam dedisset & necessitatem intulisset, hunc sensum altius scrutandi, fortassis plerique cum Episcopo Bonifacio judicassent, formam illam nullum bonum sensum habere: quid ergo mirum erit, si Minister non ignarus linguæ latinæ, nullam suspensionem conceperet de tali æquivalentia & sensu verborum?

552. DICO 3. Quando adjiciuntur post formam Ecclesiæ, alia verba, constituenta sensum falsum, tunc non potest univèrsim dici, quod Sacramentum vitietur; nec etiam absolute dici potest, quod non vitietur, sed aliquando vitabitur, aliquando non vitabitur, pro diversitate adjectionis factæ. Ita Suarez, Lugo, Dicastillo, Arriaga, qui ultimus tamen à prioribus differt in declaratione Conclusionis. Declaratur Conclusio: Verba aliqua talis sunt conditionis, ut si formæ Sacramentali in fine adjiciantur, totam formam reddant falsam: quare per hujusmodi adjectionem forma est substantialiter mutata, juxta Regulam superius traditam. Alia autem verba sunt talis conditionis, ut etiam si adjiciantur formæ, nihilominus forma secundum se considerata, retineat suam veritatem, & tunc talis adjectio non est mutatio substantialis. Res hæc exemplis declaranda est. Si quis consecraret his verbis. *Hoc est corpus meum æreum*, hoc est, ex aère assumptum, vitaret formam & veritatem totius formæ, contentæ in prioribus verbis, per solam adjectam particulam; *æreum*. Ratio est, quia priorum verborum veritas & significatio est suspensa apud audientes, donec absolvarer totum prædicatum; atqui *tò æreum*, est pertinens ad prædicatum: falsum autem est, quod corpus Christi sit æreum corpus: ergo illa vox adjecta vitat veritatem totius formæ præcedentis. Econtra si quis adderet novam & distinctam propositionem, v. g. hæc: *quod pro vobis comburetur; aut capite plectetur*, volens continuare sermonem per diversas propositiones, habentes significationes ab invicem separabiles, tunc non censeretur forma esse vitata: quia relinqueretur veritas prioris propositionis, non obstante falsitate posterioris: quemadmodum etiam si concionator in fine concionis proferret falsam propositionem, non propterea tota concio diceretur falsa fuisse. Contra hanc explanationem

553. Objicit Arriaga. Etiam illa prior propositio æquivaleret duabus propositionibus, in quas resolvitur potest, nimirum in has: *Hoc est corpus meum quod est æreum*. Econtra secunda propositio potest contrahi in vnam: *Hoc est corpus meum comburendum*. Ergo inter illa duo exempla nulla est adhuc assignata disparitas: ergo vel in utroque, vel in neutro vitabitur forma.

2. Exempla allata, si rectè considerentur, esse bona, & esse disparitatem inter illas duas propositiones. Aliquantò enim vox prioribus adjecta, facit ut noster conceptus non terminetur ad illam ipsam entitatem in specie vel individuo, ad quam terminaretur, si illa vox non esset adjecta. Declaratur in exemplo. Si mihi dicas: *Sub hac cortina latet homo pictus*, vox *Pictus*, prioribus adjecta, facit ut meus conceptus non feratur directè in verum hominem, sed in picturam, & ideo in rei veritate non est illa propositio æqualis duabus propositionibus, neque bene resolveretur hoc modo. *Sub cortina latet homo, & ille est*

Bbbb

est

est pictus. sed melius resolvitur: *Latet pictura hominis*. Verum ut abstineamus à trivis Logicis, an possit resolvi in duas propositiones: certum est, & hoc mihi sufficit, meum conceptum, auditis illis vocibus, non ferri directè in verum hominem, sed tantum in obliquo, tanquam in terminum picturæ. Econtra si diceret: *Ibi latet homo doctus*, meus conceptus ferretur in verum hominem, qui ex se est indifferens ad esse vel non esse doctum: & tunc illa propositio æquivaleret duabus, quarum prior posset esse vera, posterior falsa, nempe si ibi lateret homo, qui non esset doctus: æquivaleret enim his: *ibi latet homo*, & *ille est doctus*, vocaturque huiusmodi propositio à Logicis: *de tertio adiacente*. Hoc observato

554. Dicendum est, quòd quando vox adjecta formæ Sacramentali, ita alienaret sensum & conceptum, ut significaret conceptum alterius omnino rei, quàm sit illa, quæ significatur per formam Sacramentalem, seclutà illà voce adjectà, tunc nullum fieret Sacramentum: quia verba formæ non retinerent debitum sensum & significationem. Vnde vox Corpus, quando prædicatur de Corpore hominis, prout fit in hac propositione: *Hoc est corpus meum*: est aliquo modo æquivoca: si enim nihil adjiciatur, supponit pro corpore organico: si verò adjiciatur vox, *æthereum*, supponit pro aëre taliter condensato, ut exterius assimiletur corpori organico: ac proinde propositionis sensus esset: *hoc est aër à me instar corporis assumptus*. Ecce! per hanc propositionem non significatur verum Christi corpus, neque audientes conciperent illud corpus, quod defacto habet Christus: ergo per talem formam non fieret Sacramentum, quia sensus formæ est penitus alienatus.

Econtra, per hanc propositionem: *Hoc est corpus meum pro vobis submergendum*, capitur pro *submergendum* &c. Non alienaretur significatio vocis *Corpus*: sed adhuc generaret conceptum illius ipsius corporis, quod Christus habet, etiam in propositio, quatenus æquivaleret huic: *quod pro vobis submergetur*, sit falsa: vnde tali adjectione non impediretur Sacramenti confessio.

Confirmatur. Si quis baptizaret hac forma: *Ego te baptizo hac frigida*. (ponamus aquam esse calidam) nemo, credo, in dubium vocaret ritum talis Baptismi: atqui non valeret, si non esset frigida, manet tamen vera forma, quatenus consistit in verbis: *Ego te baptizo*. Patis manet verum: *hoc est corpus meum*: etiam si sum sit esse submergendum.

555. Quæres, utrum valeret baptismus hac formâ collatus: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & B. Virginis*. Ad hoc respondet S. Thomas distinguendo adjectio B. Virginis intelligatur, quod nec auctoritate B. Virginis, sicut auctoritate SS. Trinitatis, non valet, si verò ita intelligatur, ut tantum significet invocationem B. Virginis, valet. Alii tamen sine distinctione, absolute respondent non valere, quia in eadem periodo non potest esse *in Nomine*, habere duplicem sensum, sed semper in eodem sensu accipiendum est: cum ergo valorem baptismi requiratur, ut significet auctoritatem Sanctissimæ Trinitatis, quæ non est communis B. Virgini, jam falsificatur tota forma, quia significat auctoritatem chymericam.

C A P V T III.

DE SACRAMENTORVM VIRTUTE ET EFFECTIBVS.

CONTROVERSIA I.

An, & in quo sensu differat Gratia Sacramentalis à non Sacramentali.

556. **G**ratia Sacramentalis dicitur, quæ confertur per Sacramentum, Gratia non Sacramentalis, quæ confertur extra Sacramentum, per actus meritorios. Illa prior dicitur conferri ex opere operato, posterior ex opere operantis. Pro quo discrimine intelligendo,

Supponendum est, fructus conducentes ad salutem æternam, dupliciter obtineri posse, scilicet vel ex opere operantis, vel ex opere operato. Ex opere operantis tunc dicitur aliquid obtineri, quando fructus commensuratur operi operantis, tanquam præmium, secundum operis meritum, tanquam præmium, seu condignum seu congruum. Ex opere operato